

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

หลวงพ่อกองพุทธศาสนิกชน

พระเทพวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

อธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ความนำ

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) พระมหาเถระผู้มีบทบาทสำคัญเพื่อความดำรงมั่นแห่งพระพุทธศาสนาและทำให้ความอยู่เย็นเป็นสุขเกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน พระพุทธศาสนาเกิดขึ้น ตั้งอยู่ดำรงมั่นได้ด้วยการสอนคนให้รู้เข้าใจและถือปฏิบัติตามธรรมและวินัย ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงบัญญัติไว้ และคนผู้ศึกษาปฏิบัติธรรมต้องมีชีวิตอยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นสุขตามสมควรแก่ฐานะของตนๆ

เมื่อพระพุทธเจ้าได้รับอาราธนาจากท้าวสหัมบดีพรหม ทรงรับแสดงธรรมโปรดสัตว์โลกเมื่อรับที่จะประกาศพระศาสนา เบื้องต้นทีเดียวทรงสร้างคนที่จะมาช่วยทำงานเผยแผ่พระศาสนา พระองค์เสด็จจาริกหาคนมาช่วยทำงาน เริ่มตั้งแต่แสดงปฐมเทศนาธัมมจักกัปปวัตตนสูตรและทรงแสดงอนัตตลักขณสูตรโปรดพราหมณ์ปัญจวัคคีย์ คือ โกณฑัญญะ วัปปะ ภัททิยะ มหานามะ และอัสสชิ จากนั้นทรงแสดงอนุปพิงกาโปรดกบฏครุฑซึ่งอยู่ระแวกเดียวกับเพื่อน ๕๔ คน จากนั้นเสด็จย้อนกลับไปตำบลอุรุเวลาเสนานิคมแสดงอาทิตตปริยายสูตรโปรดชฎิล ๓ พี่น้อง คืออุรุเวลกัสสะ นทีกัสสะ และคยากัสสะพร้อมด้วยบริวารรวม ๑,๐๐๐ คน คนทั้งหมดนี้ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมโปรด ต่างได้บรรลุธรรม พันทุกข์ได้รับสุข บวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา เป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในตอนต้นพุทธกาล และยิ่งเมื่อเสด็จไปที่กรุงราชคฤห์ แคว้นมคธ แสดงธรรมโปรดมาณพอุปติสสะและโกณฑัญญะ ทำให้ทั้ง ๒ เลื่อมใสบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาและได้บรรลุธรรม ซึ่งในเวลาต่อมาเป็นที่เรียกขานในหมู่สงฆ์ว่าพระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะ ผู้เป็นพระอัครสาวกเบื้องขวาและเบื้องซ้าย ยิ่งทำให้การประกาศเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพกว้างไกลอีกหลายเท่าทวีคูณ ทำให้ประชาชนพันทุกข์เป็นสุขกันถ้วนหน้า การเผยแผ่พระศาสนา จุดหมายสูงสุดคือความสุข การแสดง

ธรรม จุดหมายสูงสุดคือความสุข จะเป็นความสุขแบบโลกๆหรือความสุขแบบพ้นโลกก็ล้วนแต่เป็นจุดหมายที่ต้องการทั้งสิ้น

เมื่อพระพุทธศาสนาสถิตมั่นคงในชมพูทวีป(อินเดีย)แล้ว ก่อนที่จะเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระพุทธองค์ทรงกำหนดภารกิจสำหรับพุทธบริษัท อันจะทำให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ตราบนานเท่านานไว้ ๔ ประการ ดังนี้

ประการที่ ๑ พุทธบริษัท คือ อุบาสก อุบาสิกา ภิกษุ ภิกษุณีต้องได้รับการศึกษารธรรม

ประการที่ ๒ พุทธบริษัทต้องปฏิบัติตามธรรมที่ได้ศึกษาคิแล้ว

ประการที่ ๓ พุทธบริษัทต้องช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ได้ศึกษาและปฏิบัติมาคิแล้ว

ประการที่ ๔ พุทธบริษัทต้องช่วยกันปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา

โดยเฉพาะภารกิจประการที่ ๓ คือการเผยแผ่พระพุทธศาสนานับว่าสำคัญมาก เห็นได้จากพุทธกิจที่พระพุทธเจ้าทรงกระทำในตอนที่ตรัสรู้ใหม่ การแสดงธรรมทำให้คนเข้าใจเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา จะทำให้คนสนใจหันมาศึกษาปฏิบัติธรรมและได้รับผลแห่งการปฏิบัติเป็นความสุขความเจริญ และท้ายที่สุดจะได้ช่วยกันปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา

ข้อนี้เป็นเครื่องแสดงว่า ไม่ว่าจะยุคใดสมัยใด พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นแล้วจะดำรงมั่นอยู่และแผ่ขยายไปทั่วทุกทิศได้ เพราะอาศัยพระสงฆ์พุทธสาวกได้ช่วยกันแสดง การบอกกล่าว การประกาศธรรม และเมื่อพระสงฆ์ได้ช่วยกันเอาใจใส่สั่งสอนประชาชน นอกจากจะทำให้พระพุทธศาสนาดำรงมั่นคงแผ่ขยายออกไปแล้ว ยังทำให้สังคมประเทศชาติอยู่เย็นเป็นสุข คนมีหลักคิดในการดำเนินชีวิต มีหลักคิดในการแก้ปัญหา เมื่อมีทุกข์ก็มีหลักในการกำจัดทุกข์ เมื่อมีสุขก็มีหลักในการทำให้มีความสุขยิ่งขึ้นไป ข้อนี้อาศัยพระสงฆ์ช่วยเทศน์ช่วยสอนทั้งสิ้น

พระเดชพระคุณพระพรหมมิ่งคลาจารย์(ปัญญานันทภิกขุ) ยึดหลักนี้ตลอดมา นับแต่ที่เข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์บวชเป็นสามเณรในพุทธศักราช ๒๔๗๒ สอนให้คนมีปัญญานำหน้าศรัทธา(ศรัทธาญาณสัมปยุต) มีเหตุมีผลในการดำรงชีวิต วิธีการของหลวงพ่อก็ไม่นิยมที่จะให้ชาวพุทธไปเซื่องมกายอะไรมากเกินไป แต่ให้ยึดถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่ระลึก ขอให้ทุกคนมีความสุขตามสมควรแก่ฐานะและอัตภาพของตน ขอให้ทุกคนยึดถือพุทธธรรมเป็นหลักนำไปสู่ความสุข ไม่หลงยึดติดในวัตถุสิ่งของ แม้แต่การส่ง ส.ค.ส.ในวันขึ้นปีใหม่ พระเดชพระคุณหลวงพ่อก็ยังเป็นผู้ริเริ่มส่งหนังสือธรรมะเป็น ส.ค.ส.ปีใหม่แทนบัตรอวยพรปีใหม่ หลวงพ่อก็ริเริ่มประเพณีนี้มาตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๒๕ พวกเราลูกหลานเหลนจึงได้เห็น ได้ยินได้ฟังประจักษ์กันทั่วหน้าว่า ในแวดวงพระพุทธศาสนาแบบไทยๆนั้น มีพระสงฆ์อยู่ ๒ ฝ่ายทำงานควบคู่กันไป คือ ฝ่ายที่สอนคนให้มี

ปัญญาหน้าหน้าศรัทธา ซึ่งหลวงพ่อยู่ในฝ่ายนี้ กับฝ่ายอีกหนึ่งที่มุ่งสอนคนให้ศรัทธาอย่างเดียว สอนให้เชื่อในสิ่งศักดิ์มงคล นิยมการปลุกเสก รคน้ำมันต์ พ่นน้ำหมาก

ในประเทศไทยปัจจุบัน พระเดชพระคุณหลวงพ่อบุญญานันทะเป็นพระมหาเถระที่เป็นแบบอย่างของพระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่สืบทอดพุทธประสงค์ สืบทอดพุทธปณิธาน หรือจะเรียกว่าสืบทอดพุทธเจตนารมณ์อย่างสมบูรณ์ไม่ขาดตกบกพร่อง หลวงพ่อทำหน้าที่สอนประชาชนอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยมาเป็นเวลา ๑๘ ปี

พูดถึงคุณูปการของหลวงพ่อบุญญานันทะที่มีต่อสังคมประเทศชาติ พระพุทธศาสนา คงไม่รู้จักจบจักสิ้น ถ้าจะเขียนเป็นหนังสือคงได้หลายร้อยแล้ว นับเป็นพันเป็นหมื่นหน้าทีเดียว แล้วเขียนถึงพูดถึงได้ทุกอย่าง ล้วนเป็นประโยชน์โศดถิผลต่อชาวโลกทั้งสิ้น เพื่อให้ลูกหลานได้ถือเป็นแบบอย่างในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต อยากจะเขียนถึงหลวงพ่อด้าน “ความเป็นยอด ๕ ประการ” ดังนี้

ประการที่ ๑ พระธรรมกถึกมหาเถระ

พระธรรมกถึกหรือที่พวกเราชอบเรียกติดปากว่า “พระนักเทศน์” มีคุณสมบัติ ๕ ประการ คือ แสดงธรรมไปตามลำดับจากง่ายไปหายาก ซึ่งแจกเหตุผลมาแสดงให้เข้าใจ แสดงธรรมด้วยอาศัยเมตตา แสดงธรรมโดยไม่เห็นแก่อาภิส และแสดงธรรมไม่ยกตนและไม่ข่มผู้อื่น เหล่านี้คือคุณสมบัติของพระนักเทศน์ พระเดชพระคุณหลวงพ่อบุญญานันทะมีครบทุกข้อ ข้อนี้พวกเราลูกหลานทุกคนต่างรู้จักกัน กล่าวเฉพาะข้อแสดงธรรมไปตามลำดับ มีอุเทศ ตั้งหัวข้อตั้งเรื่องในเบื้องต้น มีนิเทศ ขยายความหัวข้อที่ยกขึ้นตั้งไว้อย่างละเอียดชัดเจน มีปฏินิเทศคือสรุปจบอย่างจับใจ ภาษาพระว่าแสดงธรรมงดงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด

จำได้ว่าประมาณช่วงระหว่างพุทธศักราช ๒๕๒๐-๒๕๒๕ ในแวดวงการทำงานการเมืองก็มีกระแสประชาธิปไตย มีกระแสการประท้วง มีกระแสฝ่ายซ้ายฝ่ายขวา ในแวดวงของพระเถระก็เอาแบบเขาด้วย อยากจะแสดงความคิดเห็นและบทบาทด้านการบ้านการเมืองกับเขาบ้าง มีอยู่ ๒ งานที่เป็นเวทีให้พระหนุ่มเถระน้อยได้แสดงออกถึงความรู้สึกเกี่ยวกับการบ้านการเมือง งานที่ ๑ คือ งานวันสามเณรานุสรณ์ ตอนนั้น วัดไหนที่มีสามเณรมาก ถ้าไม่จัดงานวันสามเณรานุสรณ์ถือว่าเขาไม่ทันสมัย งานที่ ๒ คือ งานอนุสรณ์มหาจุฬาฯ เมื่อถึงคราวจัดงานอย่างนี้ก็จะมิจิจกรรมการปาฐกถา

การอภิปราย หรือบางแห่งบางงานก็จัดได้ว่าดี และเป็นโอกาสให้ได้เชิญหรือนิมนต์นักพูดนักเทศน์ มาแสดงความคิดเห็นให้ฟังกัน

พวกเราลูกหลาน มีโอกาสได้ฟังหลวงพ่อบุญญานันทะแสดงปาฐกถาในงานอย่างนี้แหละ ไม่งานวันสามเณรานุสรณ์ก็งานอนุสรณ์มหาจุฬาฯ เวลาหลวงพ่อไปแสดงปาฐกถาที่อื่น พวกเราไม่ค่อยมีโอกาสที่จะไปฟัง เพราะไม่ใช่สังคมของพระเณรเรา หลวงพ่อแสดงปาฐกถาได้อรรถรสครบถ้วน ทั้งความแจ่มแจ้งชัด(สันตัสสนา) ทั้งเร้าใจให้อยากนำเอาไปประพฤติปฏิบัติตาม(สมาทปนา) ทั้งความรื่นเริงบันเทิงใจในธรรม(สัมปหังสนา) ทั้งสร้างความแก่ล้ากล้าอาจหาญ(สมุตเตชนา) เพราะฉะนั้น ทุกครั้งที่ได้ฟังหลวงพ่อบุญญานันทะ พวกเราลูกหลานก็จะได้ยาชูใจกลับไปทำให้ชีวิตอยู่อย่างมีความหวังต่อไปอีกปีสองปี ฟังแล้วไม่เสียเวลาเปล่า

อยากจะพูดถึงวิธีการที่หลวงพ่อบุญญานันทะแสดงธรรมทำให้เกิดความรื่นเริงบันเทิงใจในธรรม ซึ่งไม่เหมือนกับวิธีการของใครอื่น คนรุ่นใหม่ในปัจจุบันต่างชอบบอกชอบใจลีลาของพระนักเทศน์รุ่นใหม่ในปัจจุบันที่แสดงธรรมผสมไปกับมีลูกเล่นลูกฮา ซึ่งผู้เขียนคิดว่าแท้จริงแล้วได้ธรรมะได้สาระไปบ้างแต่ไม่ค่อยมาก เพราะเป็นลูกเล่นลูกฮา(หรือภาษาสมัยใหม่เรียกว่า มุก)ที่ไม่ค่อยจะเกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังพูดอยู่ แต่เป็นการเล่าเรื่องอื่นเข้ามาแทรกทำให้ผู้ฟังเกิดความผ่อนคลาย วิธีการที่หลวงพ่อบุญญานันทะแสดงธรรมทำให้เกิดความรื่นเริงบันเทิงใจในธรรมนั้น ไม่ใช่เอาเรื่องอื่นมาเล่าสอดแทรกให้เกิดความขบขัน แต่เป็นการเอาเรื่องที่กำลังแสดงอยู่นั้นเองมาเล่าให้สนุก พวกเราลูกหลานเกิดความรื่นเริงบันเทิงใจเพราะลีลาการแสดงการเล่าของหลวงพ่อ ฟังแล้วไม่รู้จักเบื่อ ขื่อนี้ทุกคนยอมรับตรงกัน

ความเป็นยอดพระธรรมกถึกของพระเดชพระคุณหลวงพ่อบุญญานันทะ หาไม่ได้ในใครและที่ไหนแล้วในยุคปัจจุบัน ในครั้งพุทธกาล พระสารีบุตรทำหน้าที่แสดงอภิธรรมที่มีสาระยากซับซ้อนให้ง่ายสำหรับคนฟัง พระโศณกฤทักณะแสดงธรรมได้ไพเราะจับจับคน หลวงพ่อบุญญานันทะพูดเรื่องอะไรไม่ว่าจะยากหรือง่าย ดูแล้วเป็นเรื่องธรรมดาๆไปเสียทั้งหมด ไพเราะจับใจคนฟังทั้งหมด ขื่อนี้เป็นยอดแห่งพระธรรมกถึก

ประการที่ ๒ พระพุทธบุตรมหาเถระ

พระพุทธเจ้าตรัสในคราวส่งพระสาวก ๖๑ รูปออกไปประกาศพระศาสนาในครั้งแรกว่า “เธอทั้งหลายจงเที่ยวจาริกไปแสดงธรรม เพื่อเกื้อกูลแก่คนจำนวนมาก เพื่อความสุขแก่คนจำนวน

มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย” พระสงฆ์ที่จะนับได้ว่าเป็นพุทธบุตรต้องทำหน้าที่สืบทอดพุทธเจตนารมณ์ข้อนี้เอาไว้ให้มั่น

พุทธศักราช ๒๔๗๕ หลวงพ่อปัญญาันทะแสดงพระธรรมเทศนาครั้งแรกที่วัดปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พอพุทธศักราช ๒๔๗๖ ร่วมกับคณะพระภิกษุใจสิงห์ ๔๕ รูป เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ประเทศพม่า มีพระชาติบาลีชื่อพระโลกนาถร่วมเดินทางไปด้วย พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ได้พระราชทานหนังสือเดินทางพร้อมพระราชทานอุปถัมภ์ด้วยปัจจัยรูปละ ๕๐ บาท นี่คือการสืบทอดพุทธประสงค์อุดมการณ์ของพระพุทธเจ้า นับเป็นพุทธบุตรมหาเถระอย่างแท้จริง เพราะหลักในการกำหนด “ความเป็นพุทธบุตรที่แท้จริง” อยู่ที่การปฏิบัติตามพุทธประสงค์ ๔ ข้อ คือ (๑) ศึกษาธรรม (๒) ปฏิบัติตามธรรม (๓) เผยแผ่ธรรม (๔) ปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา

เรื่องการดำเนินรอยตามพุทธประสงค์ด้านการเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขของชาวโลก นั้น พระเดชพระคุณหลวงพ่อปัญญาันทะได้ทำอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน นับตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๕๒ ที่จังหวัดเชียงใหม่ หลวงพ่อสร้างศาลาธรรมทาน(ปัจจุบันคือพุทธสถานเชียงใหม่) แสดงธรรมทุกวันอาทิตย์และวันพระ นอกจากนั้นยังจาริกโดยรถยนต์คิดเครื่องขยายเสียงออกไปแสดงธรรมตามหมู่บ้าน พุทธศักราช ๒๔๕๗ เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังทวีปยุโรป และในรอบ ๕๐ ปีที่ผ่านมา พระเดชพระคุณหลวงพ่อก็เมื่อมีโอกาสและว่างจากภารกิจในประเทศก็ได้เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังต่างประเทศเป็นประจำจนถึงปัจจุบัน

พระสงฆ์ว่าโดยสถานะและบทบาท อยู่ในตำแหน่งที่สืบเนื่องกันมาหน้าที่ที่จะอนุเคราะห์สงเคราะห์ประชาชนชาวบ้าน ๖ ประการ คือ ห้ามปรามจากความชั่ว ให้ตั้งอยู่ในความดี อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง ทำสิ่งที่เคยฟังมาแล้วให้แจ่มแจ้ง และบอกทางชีวิตที่มีความสุขความเจริญให้ พระเดชพระคุณหลวงพ่อปัญญาันทะได้ทำหน้าที่ในฐานะพุทธบุตรตามที่กล่าวมานี้ทุกประการ

ประการที่ ๓ พระรัตตัญญุมหาเถระ

สมัยพุทธกาล พระอัญญาโกณฑัญญะได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าให้เป็นผู้เลิศ หรือเอตทัคคะในด้านรัตตัญญู เพราะเหตุว่า พระมหาเถระผู้นี้ก่อนที่จะบวชเป็นภิกษุรูปแรกในพระพุทธศาสนา ท่านเป็นพราหมณ์ผู้ใหญ่ของบ้านเมือง ศึกษามาก เชี่ยวชาญในด้านประเพณี

พิธีกรรม เป็นที่นับหน้าถือตาของสังคมในยุคนั้น เมื่อมาบวชเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาแล้ว ได้นำเอาความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ขณะเป็นคฤหัสถ์มาผสมผสานกับความรู้ประสบการณ์ขณะเป็นพระภิกษุ ยิ่งทำให้ท่านมีความรู้ความเชี่ยวชาญเพิ่มทวีคูณ จึงได้รับยกเป็นเอกทัศกะในด้าน “รัตตัญญู”

คำว่า “รัตตัญญู” แปลตามอักษรว่า ผู้รู้ราตรี แปลความว่า เรียนรู้มานาน มีประสบการณ์มาก พระเดชพระคุณหลวงพ่อบุญญานันทะ เป็นเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๐๓ ขณะเมื่อบวชได้ ๒๕ พรรษา ก่อนหน้านั้นได้จาริกไปจำพรรษาในวัดต่างๆ พร้อมกับได้เที่ยวจาริกไปในที่ต่างๆ เพื่อสอนประชาชนให้เข้าใจพุทธธรรม แม้เมื่อมาเป็นเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์แล้ว ก็ยังหาโอกาสไปจำพรรษาที่วัดอื่นทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสอนธรรมแก่พระสงฆ์สามเณรและประชาชนทั่วไป การมีที่อยู่ประจำแต่ไม่อยู่ประจำที่ พร้อมกับทำหน้าที่ในฐานะพระสงฆ์มิได้หยุดหย่อน ทำให้เกิดประโยชน์มหาศาล ๒ ส่วนคือ

ส่วนที่ ๑ ประโยชน์ผู้อื่น การที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อบุญญานันทะเที่ยวจาริกไปไม่คิดที่ ทำให้พุทธศาสนิกชนหรือแม้กระทั่งคนที่นับถือศาสนาอื่น ได้มีโอกาสฟังธรรม ทำให้มีหลักในการดำเนินชีวิต เมื่อก่อนที่จะได้ฟังธรรมจากหลวงพ่อ บางคนใช้ชีวิตอย่างมกมาย ฟังสิ่งศักดิ์สิทธิ์วัตถุ มงคลอย่างเดียว เทียบกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ขอให้ลดบันดาลประทานพรให้ถูกหวยร่ำรวยเป็นเศรษฐี ขอให้ได้เงินได้ทองมาโดยไม่คิดทำการงานอะไร นั่งอมมืออเท้า แต่เมื่อมาได้ฟังหลวงพ่อเทศน์แล้ว ทำให้คิดได้กลับตัวกลับใจ ตั้งหน้าตั้งตาทำงานสุจริต เอาแรงเข้าสู่ ทำให้ชีวิตมีอยู่มีกิน สังคมหลายถิ่นที่เวลาญาติเสียชีวิต จัดงานศพอย่างหรูหราฟุ่มเฟือย เรียกว่าคนตายเผาคนเป็น จัดงานศพเสร็จเป็นหนี้เป็นสินรุงรัง แต่เมื่อได้ฟังหลวงพ่อเทศน์ เวลามีคนตาย การจัดงานศพเป็นอย่างไร ประหยัด มีสาระมากขึ้น ทำให้ชีวิตไม่ต้องเดือดร้อนเพราะหนี้สิน อย่างนี้เป็นต้น ข้อนี้คือประโยชน์ผู้อื่น

ส่วนที่ ๒ ประโยชน์ตน ทำให้มีประสบการณ์มากมายและหลากหลาย มีวิธีการมองโลก (โลกทัศน์) ที่กว้างไกลและหลากหลาย รู้เขารู้เรา ไม่ยึดติด พวกเราลูกหลานเวลาฟังหลวงพ่อปาฐกถาจะได้ฟังเรื่องแปลกๆใหม่ๆ เรื่องของคนรุ่นใหม่ เรื่องของวัยรุ่น เรื่องเหตุการณ์ปัจจุบัน แม้คำศัพท์ที่หลวงพ่อใช้จะผิดเพี้ยนไปบ้าง แต่เป็นที่เข้าใจได้ เช่น หลวงพ่อบอกว่า “พวกวัยรุ่นทุกวันนี้ เสียผู้เสียคน ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ชอบเที่ยวคาราโอเอละ ...” ที่จริง คำว่า “คาราโอเอ” นั้น ที่ถูกต้องคือ “คาราโอเกะ” พระเดชพระคุณหลวงพ่อบุญญานันทะมีความทันสมัยตลอดเวลา ศึกษาความ

เป็นไปของศาสนจักรและอาณาจักรควบคู่กัน ศึกษาคดีโลกและคดียุทธธรรมควบคู่กัน ศึกษาอดีตและปัจจุบันพร้อมกับทำนายอนาคตควบคู่กันไป

การมีชีวิตมายาวนานพร้อมกับสังสมประสบการณ์มากมาย ทำให้หลวงพ่อกับเป็นคลังสมบัติด้านจิตใจอย่างน้อย ๓ ประการ ดังนี้

ประการที่ ๑ คลังแห่งภูมิปัญญา

ประการที่ ๒ คลังแห่งความดี มีพรหมวิหารธรรม ๔ เป็นต้น

ประการที่ ๓ คลังแห่งความเป็นปวงชนียบุคคล

กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า หลวงพ่อกับเป็นศูนย์รวมแห่งความรู้ ความดี ความงาม และความจริง หรือกล่าวเป็นภาษาวิชาการได้ว่า เป็นศูนย์รวมแห่งวิทยาศาสตร์(Science) ศาสนา(Religion) และปรัชญา(Philosophy)

ความรู้มีอยู่ ๓ ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ ๑ ความรู้ที่อยู่ในตำรา หรือความรู้ที่เป็นข้อมูลอยู่ในความทรงจำของเราจากการศึกษาเล่าเรียนตำราหรือเรียนกับครูอาจารย์ หรือจากสิ่งแวดล้อม ความรู้แบบนี้ พระพุทธศาสนาเรียกว่า สุตมยปัญญา ภาษายุคใหม่เรียกว่า Explicit Knowledge หมายถึง ความรู้ที่ปรากฏ

ลักษณะที่ ๒ ความรู้ที่อยู่ในความคิดของคน เป็นความคิดความอ่านที่อิงอาศัยตำรา เทียบเคียงกับตำรา ความรู้แบบนี้ พระพุทธศาสนาเรียกว่า จินตามยปัญญา ภาษายุคใหม่เรียกว่า Implicit Knowledge หมายถึง ความรู้ที่ไม่ปรากฏ

ลักษณะที่ ๓ ความรู้ติดอยู่ในตัวคน เกิดจากเรียน คิด และปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ(ภาษาพระพุทธศาสนาว่า วลี) เป็นประสบการณ์ติดตัว ความรู้แบบนี้ พระพุทธศาสนาเรียกว่า ภวานามยปัญญา ภาษายุคใหม่เรียกว่า Tacit Knowledge หมายถึง ความรู้ที่แฝงอยู่

เวลาเราพูดถึงองค์กรแห่งการเรียนรู้(Learning Organization=LO) เราไม่ได้หมายถึงตัวองค์กรหรือตัวสถาบันอะไรทำนองนั้น แต่หมายถึงวิธีการเกาะกุมเชื่อมโยงกันของความรู้ทั้ง ๓ ลักษณะนี้ และวิธีการเชื่อมโยงความรู้ลักษณะที่ ๓ จากผู้สูงอายุไปยังคนที่อายุต่ำกว่า หรือวิธีการเชื่อมโยงความรู้ระหว่างคนอายุต่างกัน เพื่อให้ความรู้ที่ค้างอยู่คู่โลกตลอดไป

พระเดชพระคุณหลวงพ่อบุญยานันทะ มีความรู้ลักษณะที่ ๑ และลักษณะที่ ๒ มาก ซึ่งเป็นธรรมชาติของคนสูงอายุและทำงานมานาน คนทั่วไปก็มีอย่างนี้ แต่ที่สำคัญอย่างยิ่งซึ่งคนทั่วไปไม่ค่อยมีคือหลวงพ่อกับมีความรู้ลักษณะที่ ๓ ได้แก่ ความรู้ติดอยู่ในตัว เป็นประสบการณ์ เป็นความ

ชำนาญ มีอยู่มากมายมหาศาล ทรงคุณค่าประมาณไม่ได้ พวกเราลูกหลานประจักษ์ในข้อนี้เป็นอย่างดี แม้ทางราชการก็รู้ ฉะนั้นในพุทธศักราช ๒๕๕๐ นี้ หลวงพ่อจึงได้รับโล่รางวัลและใบประกาศเกียรติคุณผู้สูงอายุแห่งชาติประจำปี ๒๕๕๐ ในเทศกาลสงกรานต์ วันผู้สูงอายุแห่งชาติ จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ประการที่ ๔ พระปชาสงเคราะห์มหาเถระ

พระเดชพระคุณหลวงปู่บุญญานันทะ เป็นแบบอย่างของลูกหลานในปฏิบัติตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีเมตตาแก่คนทั่วไปโดยไม่ถือเชื้อชาติศาสนา มีกรุณาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ตกทุกข์ได้ยาก มีมุทิตายินดีสนับสนุนส่งเสริมทุกคนที่ประสบความสำเร็จอยู่ดีมีสุข และมีอุเบกขาวางใจเป็นกลางในทุกสถานการณ์ ที่บอกว่าเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตามหลักพรหมวิหาร ๔ คืออะไร ? ขอให้พวกเราย้อนกลับไปพิจารณากันดูเมื่อประมาณระหว่างพุทธศักราช ๒๕๑๔-๒๕๒๕ พระหนุ่มฉกรรจ์น้อยที่อยากจะเป็นนักเทศน์ แรงบันดาลใจ ความใฝ่ฝันล้วนมาจากที่ได้เห็นได้ดูปฏิบัติของพระเดชพระคุณทั้งนั้น และพระหนุ่มฉกรรจ์น้อยรูปใดปาฐกถาเทศนาธรรมคล่องแคล่วฉะฉาน ก็จะได้รับขนานนามว่า “บุญญานันทะน้อย” อันนี้คือหลักฐานชัดเจน และอันนี้คือการสงเคราะห์อนุเคราะห์ลูกหลานทางด้านจิตใจ เพียงแค่ดำรงอยู่ให้ลูกหลานได้ดูข้อวัตรข้อปฏิบัติปฏิบัติปฏิบัติก็ถือว่าได้สงเคราะห์อนุเคราะห์ประชาชน

กล่าวถึงการสงเคราะห์อนุเคราะห์ทางด้านวัตถุ ยิ่งปรากฏชัดเจนไม่แพ้การสงเคราะห์อนุเคราะห์ทางด้านจิตใจ ข้อนี้ปรากฏเป็นที่ประจักษ์แก่ทุกคน ขอกล่าวให้เห็นตัวอย่างดังนี้

พุทธศักราช ๒๕๓๓ เป็นประธานสร้างตึกผู้ป่วยนอกและตึกอุบัติเหตุ(ตึก ๘๐ ปีบุญญานันทะ) มอบให้แก่โรงพยาบาลชลประทาน อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ใช้ทุนทรัพย์ในการก่อสร้าง ๒๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท เป็นประธานมูลนิธิส่งเสริมแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง เป็นประธานสร้างศูนย์ฝึกอบรมให้แก่มูลนิธิส่งเสริมแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้ทุนทรัพย์ในการก่อสร้าง ๓๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

พุทธศักราช ๒๕๔๒ เป็นประธานทอดผ้าป่าหาทุนซื้ออุปกรณ์การแพทย์ให้โรงพยาบาลวชิระ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ได้เงิน ๓,๓๐๐,๐๐๐ บาท

พุทธศักราช ๒๕๔๔ เป็นประธานสร้างอาคารเรียน(อาคาร ๕๐ ปีพระธรรมโกศาจารย์ ปัญญานันทะ) ให้โรงเรียนชลประทานสงเคราะห์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ใช้ทุนทรัพย์ ๑๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท

พุทธศักราช ๒๕๔๕ เป็นประธานสร้างถนนให้โรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม จังหวัดนนทบุรี ใช้ทุนทรัพย์ ประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ บาท

พุทธศักราช ๒๕๔๖ เป็นประธานทอดผ้าป่าให้โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์ จังหวัดนนทบุรี ได้เงิน ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท และพุทธศักราช ๒๕๔๗ เป็นประธานสร้างศูนย์เด็กเล็กบ้านโตนด อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ใช้ทุนทรัพย์ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

นอกจากนี้ เป็นประธานทอดผ้าป่าหาทุนซื้ออุปกรณ์การแพทย์ให้โรงพยาบาลพัทลุง อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุงเป็นประจำทุกปี ได้เงินปีละประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ บาท และเป็นประธานทอดผ้าป่าหาทุนให้โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์ จังหวัดนนทบุรีเป็นประจำทุกปี ได้เงินปีละประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ บาท

ในส่วนที่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระเดชพระคุณหลวงพ่อบัญญานันทะ ได้มีส่วนส่งเสริมกิจกรรม(พันธกิจ)ของมหาวิทยาลัยด้านการศึกษา วิจัย บริการวิชาการแก่สังคมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม พระเดชพระคุณได้มอบนิยัต(เงิน)ประจำเดือนที่ได้รับจากทางราชการเข้าสมทบทุนมูลนิธิมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ที่สำคัญอย่างยิ่งคือ ในพุทธศักราช ๒๕๔๕ เป็นประธานสร้างอาคารที่พักสงฆ์อัครคันตุกะ(อาคาร ๕๒ ปี ปัญญานันทะ) ให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใช้ทุนทรัพย์ ๖๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ในพุทธศักราช ๒๕๔๖ เป็นประธานซื้อที่ดิน ๑๒๕ ไร่ เพื่อสร้างวัดให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใช้ทุนทรัพย์ ๑๒๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ในพุทธศักราช ๒๕๔๗ เป็นประธานสร้างอุโบสถกลางน้ำ ให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้ทุนทรัพย์ ๑๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

ที่กล่าวมานี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการสงเคราะห์อนุเคราะห์ประชาชนที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อบัญญานันทะได้ปฏิบัติบำเพ็ญมาตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน ยังมีอีกมากที่ไม่สามารถนำมากล่าวไว้ในที่นี้ได้

ประกาศที่ ๕ พระลิกขาครุภมหาระ

คำว่า “ลิกขาครุภะ” แปลว่า ผู้เอาใจใส่ในการศึกษา ทั้งการศึกษาของตัวเองและการศึกษาผู้อื่น ประกาศที่ ๕ จะไม่อธิบายความมาก แต่จะเอาปริญญาบัตรประกาศเกียรติคุณที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อดำได้รับจากสถาบันการศึกษาต่างๆ มาแสดงไว้ให้ลูกหลานดูเป็นแบบอย่างและเพื่อความ เป็นสิริมงคล ดังนี้

พุทธศักราช ๒๕๒๔ ได้รับปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาครุศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๓๒ ได้รับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาวิชาศึกษาศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

พุทธศักราช ๒๕๓๔ ได้รับปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พุทธศักราช ๒๕๓๖ ได้รับปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้รับปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาปรัชญาและศาสนา) จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

พุทธศักราช ๒๕๓๗ ได้รับปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พุทธศักราช ๒๕๔๔ ได้รับปริญญาการศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาวิชาสังคมศึกษา) จากมหาวิทยาลัยทักษิณ

พุทธศักราช ๒๕๔๗ ได้รับปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาวิชาพุทธศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และได้รับปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา) จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

นอกจากนี้ ยังมีเกียรติคุณอีกหลายอย่างที่หลวงพ่อดำได้รับ ทั้งโล่เกียรติคุณ เกียรติบัตร นำมาเขียนบรรยายไว้ที่นี้คงไม่หมด ซึ่งปรากฏเป็นที่ประจักษ์ของบรรดาศิษยานุศิษย์

ความลงท้าย

พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจประเสริฐที่สุด สำเร็จด้วยใจ” เราทั้งหลายได้ศึกษา รู้และเข้าใจ แต่ไม่ค่อยตั้งใจ จึงศึกษาปฏิบัติเพียงแค่นี้ผ่านไปวันๆ สาระของ

พุทธมิตน์เห็นได้ชัดเจนมาก เมื่อได้ศึกษาพินิจดูข้อวัตรข้อปฏิบัติปฏิบัติของพระเดชพระคุณพระพรหมมั่งคณาจารย์ (ปัญญาันทกิกขุ) พระมหาเถระของพุทธศาสนิกชน หลวงพ่อเหมือนจะมีวาจาสิทธิ์ มีความปรารถนาสิทธิ์ มีปณิธานสิทธิ์ หรือมีแก้วสารนิภะประจำตัว

เมื่อพระเดชพระคุณหลวงพ่อบอกว่า อยากได้เงินก็ได้เงิน บอกว่าอยากได้ทองก็ได้ทอง อยากได้แก้วก็ได้แก้ว ในทางตรงกันข้าม พวกเราลูกหลานบอกว่าอยากได้เงิน กลับไม่ได้ตามที่อยาก แลบบางครั้งยังเสียเงินอีก เป็นเรื่องที่เราไม่ออกบอกไม่ถูกจริงๆ ถามว่า ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น ? ลองวิเคราะห์ดูสาระของพุทธภาษิตที่ว่านั้นให้ดี คำว่า “มีใจเป็นหัวหน้า มีใจประเสริฐที่สุด สำเร็จด้วยใจ” หมายความว่าอะไร ?

พวกเรานี้มันศรัทธาไม่พอและใจไม่ถึง ถามต่ออีกหน่อย คำว่า “ใจไม่ถึง” คืออะไร ? พวกเราจะทำอะไรมันไม่ค่อยจริง เป็นอะไรก็เป็นไม่ค่อยจริง เป็นผู้บริหารก็เป็นแค่ครึ่งเดียว อีกครึ่งหนึ่งเป็นอย่างอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้บริหาร เป็นพระก็เป็นเพียงครึ่งเดียว อีกครึ่งหนึ่งอยากเป็นโยม กล่าวคือ ขณะเป็นพระอยู่นี้แหละ แต่วางแผนไว้ว่า เรียนจบปริญญาแล้วจะสึก(ลาสิกขา) หรือพอมีเงินสักหน่อยก็จะสึก หรือพอแน่ใจว่ามีงานทำก็จะสึก ที่ผู้เขียนพูดอย่างนี้ก็เพราะเมื่อไม่นานมานี้ เมื่อมหาจุฬาฯจัดงานวันพระปิยมหาราชที่วังน้อย เป็นงานไหว้พระบรมสารีริกธาตุและทอดผ้าป่าหาทุนสร้างอุโบสถกลางน้ำ พระเดชพระคุณหลวงพ่อปัญญาันทะแสดงปาฐกถาธรรม ความตอนหนึ่งว่า “อาตมาทำงานเพื่อพระพุทธศาสนา หาเงินได้เท่าไรให้พระพุทธศาสนาหมด ไม่คิดเอามาเป็นสมบัติส่วนตัว ไม่คิดเก็บเงินพอรวยแล้วก็สึกไปมีครอบครัว ...” ถ้อยคำอาจไม่ตรงกับที่หลวงพ่อบอกทั้งหมด แต่สาระเป็นอย่างนี้แหละ พวกเราลูกหลานนั่งฟังแล้วต่างทำหน้าเจื่อนๆ บรรยายไม่ถูก เพราะอย่างที่บอกไว้นั้นแหละ พวกเราศรัทธาไม่พอและใจไม่ถึง ทำอะไรไม่ค่อยใส่ใจเพียงพอ ทำอะไรไม่ค่อยทุ่มใจให้เพียงพอ ทำอะไรไม่ค่อยมีแรงบันดาลใจ กล่าวโดยสรุปคือไม่ค่อยมีใจให้ มีแต่ความรู้ความสามารถ แต่ไม่ค่อยมีใจให้

พระเดชพระคุณพระพรหมมั่งคณาจารย์(ปัญญาันทกิกขุ) สละใจปล่อยวาง มีใจคิดจะให้ตลอดเวลา ทำด้วยใจ ทำอย่างมีใจ และทำด้วยแรงบันดาลใจ จึงเรียกว่ามีศรัทธาพอและใจถึง เป็นผลทำให้เหมือนมีแก้วสารพัดนิภะประจำตัว คิดอะไรได้อย่างที่คิด ประสงค์จะทำอะไรก็สำเร็จอย่างที่ประสงค์ “เพียงคิดและพูดออกมาก็สำเร็จแล้ว” เป็นความมหัศจรรย์ที่หาได้ยาก

ลูกหลานขอสักการะ นับถือ บูชา นอบน้อมด้วยบทสวดดีถวายในตอนท้ายดังนี้

พระพรหม ผู้สรรค์สร้างโลกาเปี่ยมด้วยสุขสถาพร

มั่งคละ สิริสวัสดิ์คู่อรรคนำพาชีวิตไปบุญล้นรุ่งโรจน์

อาจารย์ ประสิทธิ์ประสาทวิชานำชีวิตเป็นสุข
ปัญญาันตะ ผู้บันทึกพร้อมด้วยความรู้ประจักษ์แจ้งพุทธธรรม
ด้วยความเคารพอย่างยิ่ง.